

بررسی فرآیند و بهینه‌کاو می‌میزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در رویشگاه‌های طبیعی مازندران

مائده یوسفیان^{۱*}، سید جعفر سیداخلاقی^۲، نعمت‌اله کوهستانی^۳، شهاب‌الدین میری‌نژاد^۴

^{۱*} استادیار پژوهش، بخش تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی مازندران، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، ساری، ایران maedeh.yousefian@yahoo.com

^۲ عضو هیأت علمی، بخش تحقیقات بیابان، موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران

^۳ رئیس اداره مرتع، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری مازندران

^۴ محقق، بخش تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی مازندران، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، ساری، ایران

چکیده

صدور پروانه چرای دام یا پروانه مرتع‌داری از مهم‌ترین مجوزها در بخش منابع طبیعی است که فرآیند اجرایی خاص خود را دارد. مشکلات مختلفی در مسیر صدور این مجوز وجود دارد که منجر به عدم رضایت مرتع‌داران شده است. از این‌رو تحقیق حاضر با هدف آسیب‌شناسی فرآیند صدور مجوز پروانه چرای دام یا پروانه مرتع‌داری طرح‌ریزی شده است. در این پروژه تعداد ۱۵ متقاضی و ۶ کارشناس از استان مازندران انتخاب و نظرات آن‌ها با استفاده از پرسشنامه و ترسیم چارت فرآیند، مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که مدت‌زمان لازم جهت طی شدن فرآیند درخواست متقاضی برای می‌میزی مرتع و صدور چرای دام در وضعیت موجود، ۵۷ روز و در وضعیت مطلوب ۱۰۶ روز می‌باشد. همچنین نتایج نشان داد مهم‌ترین مشکلات در مسیر صدور پروانه چرای دام شامل عدم تخصیص و کمبود امکانات و تجهیزات و همچنین کمبود نیروی انسانی و متخصص در ادارات منابع طبیعی، دستی بودن بخش زیادی از فرآیند، مشکلات اجتماعی مانند عدم تفاهم مرتع‌داران و ... اختلاف بین مرزی بعضی از مراتع، عدم انگیزه کارشناسان متخصص، فوت دامدار اصلی و عدم قبول فرزند و همسر برای تعیین یک نفر به‌عنوان نماینده، عدم توانایی اغلب متقاضیان در کار با سامانه به‌دلیل بی‌سوادی و سن بالا و عدم به‌روزرسانی اطلاعات مربوط به می‌میزی‌های قدیمی می‌باشند. با ترسیم نقشه وضعیت مطلوب فرآیند صدور پروانه چرای دام می‌توان نتیجه گرفت که طرح‌های مرتع‌داری به‌علت این که یک نوع شبه مالکیت بوده و مزیت اقتصادی و اکولوژیکی بالاتری دارند می‌توانند جایگزین فرآیند صدور پروانه چرای شوند.

واژگان کلیدی: بهره‌برداری، پروانه مرتع‌داری، مازندران، مرتع‌دار، منابع طبیعی

بیان مسأله

ایران کشوری با درجه و رتبه بالا از نظر تنوع و غنای گیاهی می‌باشد (نبی‌ثیان و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین منابع طبیعی نقش بسیار باارزشی در اقتصاد کشور دارد. در این راستا مشارکت مردم در احیاء، توسعه، حفاظت و بهره‌برداری از منابع طبیعی با انگیزه‌های اقتصادی، ایجاد اشتغال و توسعه امری ضروری می‌باشد. احیاء و توسعه جنگل و مرتع، به وسعت نظر و سعه صدر به گستره‌ای چون خود نیاز دارد. نگاه محدود و اندیشه‌های تنگ و درون‌گرا نمی‌تواند راهبر شایسته‌ای در مسیر تحول باشد. سطح وسیعی از استان مازندران تحت حوزه اداره کل منابع طبیعی مازندران- ساری، با دارا بودن شرایط اکولوژیکی منحصر به فرد اقلیمی با بارندگی مناسب و رطوبت کافی جهت رشد انواع گیاهان مرتعی مناسب می‌باشد. استفاده از مشارکت مردمی در احیای منابع طبیعی به‌عنوان یک ضرورت مطرح است (رستگار و همکاران، ۱۳۹۷)، به طوری که تأکید بر مشارکت مردم در تصمیم‌های پیرامون منابع طبیعی به‌عنوان نزدیک‌ترین و آسان‌ترین راهکار حفظ این منابع است (روحی و همکاران، ۱۳۸۹). البته هرگونه مشارکت و حضور در عرصه‌ها نباید به اصلی‌ترین اصول منابع طبیعی تجدید شونده که حفاظت است خدشه وارد سازد. یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین پیشران‌ها و راهکارهای بهبود فعالیت، تسهیل و تسریع فرآیندهای مربوط به صدور مجوزها است. در ایران نظام پیچیده صدور مجوزها، هزینه‌های ناشی از بار مقرراتی را در فرآیند راه‌اندازی، توسعه و بهره‌برداری فعالیت‌ها، افزایش داده است. وضعیت فعلی فرآیند صدور مجوزهای قانونی در سازمان‌ها و مراجع مختلف کشور متفاوت است. در برخی حوزه‌ها مانند صنعت، معدن و تجارت، شفاف‌سازی بهتر و بیشتری انجام گرفته لیکن برخی حوزه‌ها مانند حوزه کشاورزی و منابع طبیعی، نیازمند اقدامات جدی‌تری هستند. به موجب ماده ۳ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع (مصوب مرداد ۱۳۴۶) هرگونه بهره‌برداری از منابع طبیعی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی باید با تصویب و مجوز سازمان جنگل‌ها انجام پذیرد. صدور پروانه مرتع‌داری و چرای دام از مهمترین مجوزها در بخش منابع طبیعی هستند که فرآیند اجرایی خاص خود را دارند. شواهد نشان می‌دهد مسائل و مشکلات مختلفی در مسیر صدور این مجوزها وجود دارد که منجر به طولانی شدن مسیر و عدم رضایت متقاضیان شده است. از این رو، اتخاذ تدابیری در جهت بهبود امور و اصلاح فرآیند صدور مجوزها، مسئله اساسی است که نیاز به آسیب‌شناسی و رفع موانع دارد. تحقیق پیش‌رو با هدف آسیب‌شناسی فرآیند صدور مجوز پروانه چرای دام یا پروانه مرتع‌داری طرح‌ریزی شده است.

دستاوردها

این تحقیق از نوع تحلیلی توصیفی بوده و برای آن از روش‌های پیمایشی و اسنادی در جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. به‌منظور شناسایی وضع موجود فرآیند صدور مجوزها، آسیب‌شناسی و تشریح وضع بهینه آن، از روش تحقیق کیفی گروه‌های کانونی بهره گرفته شد. گروه‌های کانونی یکی از روش‌های کلیدی اکتشاف کیفی در علوم اجتماعی به‌شمار می‌رود و به‌منظور دستیابی به اهداف گوناگون در حوزه‌های پژوهشی متعدد مورد استفاده قرار می‌گیرد. پژوهش گروه کانونی شیوه‌ای برای جمع‌آوری داده‌های کیفی است که افراد را در یک بحث گروهی غیررسمی پیرامون موضوعی خاص وارد می‌کند (حسینی، ۱۳۹۴). نقاط قوت این روش، سریع و نسبتاً ارزان بودن، به‌دست آوردن اطلاعات زیاد در مورد موضوعاتی که اطلاع کمی از آن‌ها موجود است و تشویق افراد به نظر و مشارکت در گروه می‌باشد. لذا در این تحقیق به‌منظور دستیابی به اهداف مدنظر، چهار گام در نظر گرفته شده است که به شرح ذیل است:

گام اول: نگارش فرآیند موجود بر اساس مستندات، بررسی و ارزیابی قوانین و مقررات مربوطه، پیمایش اولیه و تدوین پرسشنامه با قالب سؤالات باز و بسته.

گام دوم: تشکیل کارگروه به‌منظور آسیب‌شناسی وضع موجود با استفاده از نظر متقاضیان که در سال ۱۳۹۸ درخواست دریافت مجوز داشته‌اند. جامعه آماری بهره‌برداران در سطح استان مازندران شامل تعداد ۱۵ نفر و در مورد کارشناسان تعداد ۶ نفر از اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان بود (جدول ۱). بر این اساس با دعوت از متقاضیان به‌صورت مصاحبه حضوری و همچنین با حضور در مرتع، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات گردید (شکل ۱).

جدول ۱- حجم نمونه جامعه آماری

نام استان	مجوز چرای دام
مازندران	متقاضیان کارشناسان
	۱۵ ۶

شکل ۱- جمع‌آوری اطلاعات از بهره‌بردار با حضور در مرتع

گام سوم: تشکیل گروه کانونی با حضور نماینده نهاد دخیل در صدور مجوز (اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری مازندران- ساری). در این گام، نقاط ضعف بررسی شده و پس از اجماع نظر کارشناسان، فرآیند بهینه صدور مجوزها در هر حوزه یادداشت شد.

گام چهارم: مطالعه تطبیقی فرآیندهای موجود در گام‌های قبلی، بررسی خلاءهای قانونی، ترسیم فرآیند مطلوب و ارائه راهکارهای پیشنهادی

شناسنامه فرآیند

عنوان فرآیند: ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع
 حوزه کاری فرآیند: معاونت فنی و آبخیزداری - اداره مرتع
 هدف فرآیند: شناسایی بهره‌برداران، تعیین و ظرفیت پوشش مرتع
 دامنه کاربرد: مراتع سطح حوزه استحفاظی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مازندران - ساری
 نیازها و انتظارات بهره‌برداران: شناسایی بهره‌برداران - تعیین ظرفیت مرتع
 منابع و اطلاعات: اطلاعات مربوط به شیوه‌نامه فنی و اجرایی بهره‌برداری از مراتع کشور
 ورودی فرآیند: اجرای مقررات، تهیه نقشه سامان عرفی، تعیین تکلیف وضعیت و ظرفیت مراتع، شناسایی بهره‌برداران، بازدید و تحقیقات محلی
 خروجی فرآیند: تعیین حدود و مساحت مراتع، تعیین میزان علوفه، تعیین تعداد بهره‌برداران، تعیین تعداد دام مجاز، تعیین زمان بهره‌برداری از مراتع

شرح فرآیند

مشخصات کارگروه کانونی افراد (بهره‌برداران) در جدول ۲ گزارش شده است. به طوری که سن بهره‌برداران در رده ۳۸ تا ۸۵ سال قرار داشت و سطح تحصیلات آن‌ها تا مقطع دیپلم بود. همچنین همه آن‌ها به دامداری مشغول بودند.

جدول ۲- مشخصات کارگروه کانونی افراد (بهره‌برداران) اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مازندران- ساری

مرتع	سن	میزان تحصیلات	سمت
۱	۴۹	ابتدایی	دامدار
۲	۶۱	بی سواد	دامدار
۳	۴۶	راهنمایی	دامدار
۴	۳۸	دیپلم	دامدار
۵	۶۹	دیپلم	دامدار
۶	۵۹	راهنمایی	دامدار
۷	۵۷	بی سواد	دامدار
۸	۸۱	بی سواد	دامدار
۹	۵۱	دیپلم	دامدار
۱۰	۸۲	دیپلم	دامدار
۱۱	۴۸	راهنمایی	دامدار
۱۲	۷۲	متوسطه	دامدار
۱۳	۵۰	راهنمایی	دامدار
۱۴	۸۵	بی سواد	دامدار
۱۵	۶۹	بی سواد	دامدار

جدول ۳ زمان‌بندی رسیدگی به فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع در وضعیت موجود را نشان می‌دهد. فرآیند ابتدا با درخواست کتبی متقاضی در اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان شروع شده و در نهایت با تحویل پروانه چرای دام به پایان می‌رسد. فرم درخواست صدور پروانه چرای دام در زیر نشان داده شده است (شکل ۲). کل فرآیند در وضعیت موجود طبق آمار اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مازندران- ساری، ۵۷ روز زمان نیاز می‌برد.

جدول ۳- زمان‌بندی رسیدگی به فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام

در مراتع در وضعیت موجود

عنوان فرآیند	زمان فرآیند مصوب اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان به روز
۱- درخواست کتبی اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان از اداره مرتع اداره کل مبنی بر آگهی ممیزی مرتع موردنظر	۷
۲- بررسی سامان‌های عرفی اعلام شده توسط اداره مرتع	۳
۳- صدور آگهی توسط اداره کل و ارسال آن به شهرستان جهت انتشار برای اطلاع بهره‌برداران	
۴- تشکیل هیئت ممیزی شهرستان و یک نماینده از اداره کل	۲۰
۵- بررسی سوابق، بازدید از مرتع موردنظر، شناسایی دامداران ذی‌حق و تکمیل نمودن فرم‌های مربوطه و اخذ مدارک و مستندات از دامداران (فرم‌های شش‌گانه)	
۶- تنظیم و تکمیل شناسنامه مرتع	
۷- تشکیل پرونده ممیزی سامان عرفی مربوطه و ارسال پرونده به اداره مرتع	
۸- بررسی درخواست‌ها و فرم‌های مناطق مورد بازدید ضمن مطالعه پرونده و تکمیل مدارک و اتخاذ تصمیم	
۹- در صورتی که پرونده دچار اشکال باشد ارجاع به شهرستان و هیئت ممیزی جهت رفع اشکال و ارسال به اداره مرتع جهت بررسی بعد از رفع اشکال	۵
۱۰- در صورت نبود اشکال ارسال به مدیریت	۳
۱۱- تأیید و امضا پرونده توسط مدیرکل و ارجاع به اداره مرتع	۵
۱۲- ارسال پرونده ممیزی (شامل پروانه‌های چرای امضاء شده و سایر مدارک) مرتع به شهرستان	۷
۱۳- ارائه و تحویل پروانه‌های چرای مرتع‌دار	۳
۱۴- امضا پشت پروانه‌های چرای (نسخه‌های دوم بایگانی) و تحویل به اداره شهرستان	۲
۱۵- ارسال پرونده کامل ممیزی مرتع (نسخه‌های بایگانی امضا شده توسط دامدار) به اداره مرتع	۲
جمع وضعیت موجود	۵۷

بسمه تعالی
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان _____

اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان _____

فرم شماره ۲ تاریخ _____

درخواست صدور پروانه چرای دام

ایجاب نام (حقیقی/ حقوقی) _____ نام خانوادگی _____ فرزند _____ تاریخ تولد _____
 شماره شناسنامه _____ کد / شناسه ملی _____ به آدرس _____
 (مرتجع‌دار): روستائی دام‌دار روستائی عشایر که دارای تعداد _____ رأس گوسفند و _____ رأس بز و
 _____ رأس سایر احشام می‌باشم. تقاضا دارم نسبت به ممیزی و صدور پروانه چرای دام در مرتع _____ واقع
 در دهستان _____ در بخش _____ شهرستان _____ استان _____ که به استناد پروانه چرای
 دام شماره _____ مورخ _____ صادره قبلی و مدارک پیوستی به شرح ذیل:

سابقه تعلیف دام در مرتع فوق را دارم، اقدام لازم معمول فرمایند.

نام : _____

نام خانوادگی : _____

امضاء و اثر انگشت _____

شکل ۲- فرم درخواست صدور پروانه چرای دام

جدول ۴، زمان‌بندی رسیدگی به فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع در وضعیت مطلوب را نشان می‌دهد. به‌طوری که این فرآیند در وضعیت مطلوب طبق آمار اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مازندران- ساری، به ۱۰۶ روز زمان نیاز دارد.

جدول ۴- زمان‌بندی رسیدگی به فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع در وضعیت مطلوب

نام فرآیند: ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع				زمان‌بندی فرآیند		
توضیحات	زمان موردنیاز			پیش‌نیاز	شرح فعالیت	ردیف
	ماه	روز	ساعت			
		۲			ثبت درخواست کتبی از طریق سامانه تحت وب طراحی شده در دبیرخانه اداره منابع طبیعی شهرستان	۱
		۱			ارجاع به رئیس یا معاون اداره جهت دستور بررسی به واحد مرتع	۲
		۵			بررسی درخواست و ارجاع به کارشناس	۳
		۳			ارسال درخواست کتبی از اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان (از طریق سامانه تحت وب) به اداره مرتع اداره کل مبنی بر صدور آگهی ممیزی مرتع موردنظر	۴
		۵			ارجاع به مدیرکل یا معاون فنی و آبخیزداری جهت دستور بررسی به اداره مرتع	۵
		۱			بررسی درخواست و ارجاع به کارشناس	۶
		۳			بررسی پلاک‌های اعلام شده توسط اداره مرتع	۷
		۳۰			صدور آگهی توسط اداره کل	۸
		۲			تشکیل هیئت ممیزی شهرستان برابر شیوه‌نامه	۹
		۵			بازدید از مراتع مورد نظر، شناسایی دامداران و تکمیل نمودن فرم‌های مربوطه و اخذ مدارک از دامداران (فرم‌های شش‌گانه)	۱۰
		۳۰			بررسی درخواست‌ها و فرم‌های مناطق مورد بازدید و تکمیل پرونده و تنظیم شناسنامه مرتع	۱۱
		۲			تأیید و امضاء پرونده توسط اعضا اکپ ممیزی و ارجاع به اداره کل توسط سرپرست اکپ	۱۲
		۷			ارسال پرونده ممیزی (شامل پروانه‌های چرای امضاء شده و سایر مدارک) مرتع به شهرستان	۱۳
		۱۰			ارائه و تحویل پروانه‌های چرای به دامدار	۱۴
		۱۰۶			جمع وضعیت مطلوب	

مدت زمان لازم جهت طی شدن فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع در وضعیت مطلوب به صورت فلوچارت ۱ گزارش شده است.

فلوچارت ۱- فرآیند ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع در وضعیت مطلوب

موانع و چالش‌های پیش‌رو در خصوص ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام در مراتع از دیدگاه کارشناسان و مرتع‌داران و ارائه پیشنهادات لازم در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۵- بررسی موانع و چالش‌ها از دیدگاه کارشناسان و مرتع‌داران و ارائه پیشنهادات لازم

در خصوص ممیزی مرتع و صدور چرای دام در مراتع در وضعیت موجود

موانع و چالش‌ها از دیدگاه کارشناسان و مرتع‌داران	ارائه پیشنهادات از دیدگاه کارشناسان متخصص
- عدم تخصیص و کمبود امکانات و تجهیزات در اداره منابع طبیعی شهرستان و استان (از جمله خودرو، ضعیف بودن سیستم‌های کامپیوتری اداره)	- تخصیص بودجه و امکانات
- کمبود نیروی انسانی و متخصص	- استخدام نیرو و تشکیل کلاس‌های آموزشی
- دستی بودن بخش زیادی از فرآیندها	- الکترونیکی کردن مراحل صدور پروانه چرا
- شرایط سخت تردد در فصل ممیزی	- تهیه امکانات مناسب
- مشکلات اجتماعی مانند عدم تفاهم بهره‌برداران و ... اختلاف بین مرزی بعضی از مراتع و اختلاف سامان بین دامداران	- اعمال قانون مرتبط از طریق کارشناسان ذی‌فن- به‌کارگیری انجمن‌های صنفی و تعاونی‌های مرتع‌داری در حل مشکلات اجتماعی
- عدم انگیزه کارشناسان متخصص	- رفع کمبود اعتبارات و خدمات رفاهی و تجهیزات لازم و پرداخت به‌موقع حق مأموریت
- عدم کنترل زمان ورود و خروج دام در مرتع - چرای خارج از فصل و حساسیت کم ادارات منابع طبیعی نسبت به دام‌مازاد	- خروج و کاهش دام‌های اضافه از مراتع - چرای به‌موقع
- عدم آشنایی مرتع‌داران با نحوه بهره‌برداری از مرتع	- تشکیل کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی به خصوص در جوامع محلی و بومی منطقه در جهت افزایش دانش فنی مرتع‌داران
- فوت دامدار اصلی و عدم قبول فرزند و همسر برای تعیین یک نفر به‌عنوان نماینده و غیراقتصادی شدن دامداری در مرتع در صورت عدم تفاهم فرزندان. استفاده همه فرزندان از مرتع بعد از فوت صاحب پروانه چرا، خود زمینه را برای تخریب بیشتر مرتع فراهم می‌کند.	- بعد از فوت پدر فرزندی که دامدار واقعی است به‌عنوان مرتع‌دار انتخاب شود. در صورت عدم تفاهم در مدت ۲ سال جهت انتخاب نماینده، پروانه چرا باطل می‌گردد.
- عدم به‌روزرسانی اطلاعات مربوط به ممیزی‌های قدیمی به‌ویژه مساحت مراتع و تعداد دام مجاز	- به‌روزرسانی اطلاعات و تهیه طرح مرتع‌داری
- خریدوفروش و اجاره پروانه چرای دام	- برخورد قانونی با متخلفین
- عدم توانایی اغلب متقاضیان در کار با سامانه (ورود و ثبت و بارگذاری اسناد) به‌دلیل بی‌سوادی و سن بالا	- اجرای برنامه آموزشی و ترویجی
- مشکلات قانونی از جمله کامل نبودن اجرای مقررات ماده ۵۶	- تکمیل اجرای مقررات ممیزی اراضی و اجرای برنامه کاداستر
- اختلاف بین مرزی بعضی از مراتع با هم	- تعیین مرز دقیق بین مراتع

جدول ۶، هزینه‌های موردنیاز جهت صدور مجوز چرا را نشان می‌دهد. طبق نظر کارشناسان و مرتع‌داران هزینه اندکی (حداکثر ۳۰۰ هزار تومان) جهت صدور مجوز نیاز می‌باشد.

جدول ۶- هزینه‌های موردنیاز جهت صدور مجوز چرا

ردیف	عنوان	هزینه (ریال)
۱	ایاب و ذهاب	۲۵۰۰۰۰۰
۲	متفرقه	۵۰۰۰۰۰
	مجموع	۳۰۰۰۰۰۰

توصیه ترویجی

مشکلات مختلفی در مسیر صدور این مجوزها وجود دارد که منجر به عدم رضایت متقاضیان شده است. نتایج حاصل از تحقیق حاضر نشان داد که مدت زمان لازم جهت طی شدن فرآیند درخواست متقاضی برای ممیزی مرتع و صدور چرای دام در مراتع در وضعیت موجود، ۵۷ روز و در وضعیت مطلوب ۱۰۶ روز می‌باشد. بنابراین طبق نظر کارشناسان اداره کل منابع طبیعی و مرتع‌داران، صدور مجوز به مدت زمان بیشتر حدوداً دو برابر احتیاج دارد. همچنین در فرآیند صدور مجوز، نیاز به هزینه خاصی نمی‌باشد و فقط هزینه محدود رفت‌وآمد و متفرقه (خوراک، کپی مدارک جهت تکمیل پرونده) در نظر گرفته می‌شود. بخش عمده مشکلات فرآیند صدور مجوز پروانه مرتع‌داری مربوط به عدم تخصیص و کمبود امکانات و تجهیزات در اداره منابع طبیعی شهرستان و استان (از جمله خودرو، ضعف بودن سیستم‌های رایانه‌ای)، کمبود نیروی انسانی و متخصص، دستی بودن بخش زیادی از فرآیند، شرایط سخت تردد در فصل ممیزی، مشکلات اجتماعی مانند عدم تفاهم بهره‌برداران و ... اختلاف بین مرزی بعضی از مراتع و اختلاف سامان بین دامداران، عدم انگیزه کارشناسان متخصص، عدم کنترل زمان ورود و خروج دام در مرتع، چرای خارج از فصل و حساسیت کم ادارات منابع طبیعی نسبت به دام‌مازاد، عدم آشنایی مرتع‌داران با نحوه بهره‌برداری از مرتع، فوت دامدار اصلی و عدم قبول فرزند و همسر برای تعیین یک نفر به‌عنوان نماینده و در نتیجه غیراقتصادی شدن دامداری در مرتع در صورت عدم تفاهم فرزندان استفاده همه فرزندان از مرتع بعد از فوت صاحب پروانه چرا می‌باشند. همچنین می‌توان به مشکل عدم به‌روزرسانی اطلاعات مربوط به ممیزی‌های قدیمی به‌ویژه مساحت مراتع و تعداد دام مجاز، خریدوفروش و اجاره پروانه چرای دام، عدم توانایی اغلب متقاضیان در کار با سامانه (ورود و ثبت و بارگذاری اسناد) به‌دلیل کم‌سواد بودن و سن بالا، مشکلات قانونی از جمله کامل نبودن اجرای مقررات ماده ۵۶ و اختلاف بین مرزی بعضی از مراتع با هم اشاره نمود. با توجه به مشکلات موجود در مسیر صدور پروانه چرا، توصیه می‌شود:

- بودجه، امکانات و نیروی متخصص بیشتری به ادارات منابع طبیعی تخصیص داده شود.
- در حد امکان کلیه مراحل صدور پروانه چرا به‌صورت الکترونیکی انجام شود.
- کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی خصوصاً در جوامع محلی و بومی منطقه در جهت افزایش دانش فنی مرتع‌داران تشکیل شود.
- به‌روزرسانی اطلاعات و تعیین مرز دقیق مراتع نیز از دیگر راهکارها در جهت صدور پروانه چرا می‌باشد.

در مجموع با بررسی وضعیت موجود و مطلوب ممیزی مرتع و صدور پروانه چرای دام، می‌توان نتیجه گرفت که طرح‌های مرتع‌داری به‌علت این که یک نوع شبه مالکیت بوده و مزیت اقتصادی و اکولوژیکی بالاتری دارند، می‌توانند جایگزین فرآیند صدور پروانه چرا شوند.

فهرست منابع

- پیچند، م. و امیری، س. ۱۴۰۰. اثر طرح‌های مرتع‌داری بر وضعیت، گرایش و تولید مراتع استپی ر.دان و حاجی آباد، هرمزگان. مجله مرتع، ۱۵ (۱): ۱۴۵-۱۳۴.
- حسینی، م. ۱۳۹۴. معرفی روش گروه کانونی و کاربرد آن در تحقیقات. انتشارات و اطلاع‌رسانی مرکز پژوهش و سنجش افکار، ۱۶۰ ص.
- رستگار، ش.، احمدی گتاب، ح.، حیدری، ق.ا. و مجاوریان، س.م. ۱۳۹۷. تحلیل اثربخشی طرح‌های مرتع‌داری بر تولید و معیشت بهره‌برداران (مطالعه موردی: مراتع حوزه آبخیز سجادرود- استان مازندران). مجله مرتع، ۱۲ (۲): ۲۰۶-۱۹۶.
- روحی، ف.، امیرنژاد، ح.، حیدری، ق.ا. و قربانی، ج. ۱۳۸۹. بررسی نقش عوامل اجتماعی بهره‌برداران بر میزان مشارکت آنان در اجرای طرح‌های مرتع‌داری (مطالعه موردی: مراتع شهرستان قائم‌شهر). مجله مرتع، ۴ (۳): ۴۸۳-۴۷۴.
- فروزه، م.ر. و میردیلمی، س.ز. ۱۴۰۰. بررسی تفاوت دیدگاه کارشناسان و جوامع محلی پیرامون بهره‌برداری از محصولات فرعی مراتع (مطالعه موردی: مراتع آزادشهر و گنبد). مجله مرتع، ۱۵ (۲): ۲۲۸-۲۱۴.
- نبی‌ثیان، ص.، سعادت‌فر، ا. و برجوثی‌فر، م. ۱۴۰۰. تدوین راهبردهای تولید و بازاریابی آنغوزه (*Ferula assa-foetida L.*) در استان کرمان. مجله مرتع، ۱۵ (۱): ۷۱-۵۹.